

[illegible]

Թիւնն որուն վարժուած է դըժ-
բախտաբար մեր Ազգին :

Որ դիւզ, որ քաղաք որ կեր-
թամ Գաղղիոյ մէջ, բնական է որ
երկրագործ ժողովուրդն հետա-
քրքրական հարցումներ ուղղէ ինձ
թուրքիոյ կամ Արմենիոյ երկրագոր-
ծական վիճակին վերայ, և երբ հա-
մառախէ մը կը նկարագրեմ ճշը-
մարտութիւնն, մէկէն կ'ստեն ապ-
շուքեմքն ծն իւրիւնքն ասոյ թափ-
նքն (1) : Բնէ կը թողում զգաւոր-
եմ ինչ թէ ինչ անհաւ զիշտ կը
պատճառեն Հայոս տղի մը սրտին
այս խօսքերը, զորս օտարագրեալ
բերնէն կը լսէ իւր խեղճ ազգին
նկատմամբ : (Սրտեմքն յաւերքն Բա-
նիւն Թ. ՉԱՐԱՐԵԱՆ :

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
Ի ԿԱՆԿԱՍՈՒՄ

Ելմիսմին — Եկեղեցական վիճակ
ի Ռուսական Հայաստան : — Լեզու
ինչիւր — Պ. Գրիգոր Նիկողոսեան :
— Իսկ ո՞րն տար կայրորդ — Երբ ձեռ-
նարկ խրատեան սրբազանի : — Այդ
դային ընկերութիւն մի Տիգրիս :

Տիգրիս, Ապրիլի 1881 (*)

Այսօր մի մեծ թատկացութեան ա-
միթ գործած է մեր Հոգեւոր վարչու-
թեան, կամ ուղղակի ասելով Ելմիսմ-
նայ ուղղութիւնը : Եթէ կարելի է այս-
պէս ասել Ելմիսմինը իւր մտաւոր դը-
րն է հակառակ ժողովուրդի արդար
ձայնին : Գոնէ նորա բնած զբոյժ այս
է ցոյց տալիս : Հոգեւոր վարչութեան
վերաբերեալ այնպիսի անկարգութիւն-
ներ են տեսիլ ունենում, այնպիսի
տարօրինակ երևոյթներ են պատահում,
որ մարդ ակամայ իրան հարց է տա-
լիս, ինչ է մտածում Ելմիսմինը, և
վեհ. Կաթողիկոսը ինչ նպատակներ
ունի : Լրագիրները ինչ են զանազան
բողոքներով, դատաւարներով, Ելմի-
սմնայ, առաջնորդաց, և անպիտան
քահանայների դէմ : Ելմիսմինը արդ-
կերպով և առանց մտածելու բռնաբա-
րում է իւր հօտը, առանց ուշադրու-
թեան է թողնում ժողովուրդեան աղա-
ղակը գանգաւոր, Սուրբազան է դար-
ձած որ ամբողջ զինչեր գտել են քա-
հանայից, նոցա եկեղեցիք վաւերած
են, ժողովուրդը անդ չունի անօթե-
լու, և երբ նա զինքն է թնտանի
Առաջնորդին, կամ զլուսաւոր Կաթո-
լիկեան, Ելմիսմինը, նորան սրտա-
խառնում են լուծելուամբ : Պատահում է
որ ամբողջ զինչեր ունեն քահանայ,
բայց անպիտան, անարժան, ժողովու-
րդին վնասակար թշնամի, ժողովուրդը
չի կարողանում նրան տանել, զիմում
է Հոգեւոր կառավարութեան, դա-
նաւորութեան, աղաւթն է որ իրան ա-
զատեն անտանելի քահանայից, բայց
կրկին լուծելուամբ են նորան պատա-
խառնում, այսպիսի բողոքներ, դա-
նաւորութեան տան, քան անգամ կըր-
նելում են, բայց ոչինչ չեղանք չեն
ունենում : Սակայն, վերջապէս համա-
րութեան էլ վերջ կայ, պատիւ կայ
և ահա ժողովուրդը որոշում է անել
հակառակ իւր սրտի ցանկութեան մի
սարսափելի քայլ, նա մտածում է կը-
րծաւորիս լինել : Բայց սա ինչ սարա-
միւրէլ քայլ է : Հայ ազգի համար կըր-
ծաւորութեան հետեւեցնելը մեր աշ-
քի առաջն է : Մի կողմ թողնելը մեր
բարձրաստիճան Հոգեւորականներին և
տեսները ինչ մարդիկ են մեր քահա-
նայները և ինչ են տնում նոցա իրանց
ժողովուրդի համար, որոնց հովիւ և ա-
ռաջնորդ են դարձել : Ողբում գեղջ Հայ
ժողովուրդը, ինչ վիճակի մէջ քո Հոգե-
ւորական դասը, այն դասը, որ մի
ժամանակ ազգի թէ՛ մտաւոր և թէ՛
Փիլիսոփայական ոյժն էր կազմում : Իսկ
այժմ քահանայ դասնաւոր համար ոչինչ
զիտութիւն, բարոյականութիւն, ըն-
դունականութիւն չի պահանջում : Մեր
քահանայներից շատերը եղել են մի
մանակ, որ սովորական բան է, ման-
րամտաւոր, մտաւորաւոր, զինեմտաւոր,
և զանազան տեսակ ստոր գործերով
պարագայներ, և այսպիսիք իրանց շա-
հերի համար, երբ կամեցել են քահա-

նայ դասնաւոր, բաւական են համարել
սովորի ժամանակութեան մի քանի կը-
տորները, և միայն միջոցաւ, օգուտ
բաղելով առաջնորդների անարժանու-
թիւնից, առել են քահանայութեան
ստորձան : Այսպիսի օրինակներ Ռու-
սահայոց մէջ սովորական է : զարմանա-
լի է որ կոչակար լինելու համար պէտք
է մի քանի տարի սովորել, իսկ քահա-
նայ լինելու համար համարեա ոչինչ
պատրաստութիւն չի պահանջվում : Եւ
այս բաւական չէ : այդպիսի անարժան
քահանայք, այդ կոչումը ստանալով ի-
րանց համար հանգիստ չեն մնում, որ
ոչինչ չեն կարող անել, այլ սկսում են
իրանց հօտի մէջ երկպառակութիւններ
գցել, ժողովուրդեան բարի անողներին
հարածել, ուսումնարանները քանդել,
ուսուցիչներին ստորնացնել, հակապող-
ներին թշնամացնել ամենքի հետ, և
կեղեցական արարողութիւնները մէջ
անկանոնութիւններ խառնել, հակա-
ռակ եկեղեցական օրէնքները՝ միայն
չնորհիւ պահապան անպիտանութիւններ
անել, և մի խօսքով ըստը պղտորեցնել
ձուկը որսալու համար : Ահա քեզ մեր
քահանայներից շատերի գործ օճելութեան
պատկերը : Եւ ինչ կարելի է սղատել
մի մարդուց, որ ոչինչ բանի համար չէ
պատրաստուել, և դեռ մեծ անբարո-
յականութեան էլ աչք է : Եւ ահա
այսպիսիք են մեծու մասամբ մեր հա-
միւրները, առաջնորդները : Եւ ահա
երբ այսպիսիների համար ժողովուրդը
զանգաւորում է, նորան լուցնում են
և կամ պատասխանում են լուսնի տա-
րի, և ինչ զարմանք որ շատերը մտածում
են զիմում կրօնաւորութեան, և սրտից
տալիս զարհուրելի իրողութեան : Աւել-
ցնելը սորա վրայ մեր վաճառականների
անպատեղ, մեռած կեանքը, առաջ-
նորդների անտարբերութիւնը, և ահա
թէ՛ ինչ կը լինի մեր Հոգեւոր վարչու-
թեան, Հոգեւորականների գործ լինելը :
Յիշե՛ք և այն որ շատ թիւերը շուտին
ստաւորողներ, և չնայած որ աղաղա-
կում են, ուղղում են, բայց Ելմիսմինը
իւր ուղղութեան անում է : Եւ միթէ գո-
ւա՞նում է որ այժմ Հայ հայաստանու-
թեան մէջ ընկած է Ելմիսմնայ ու Հո-
գեւորականութեան վարժը և դարձած
նրան զուգելի : Այս դեռ բաւական չէ,
բայց Ելմիսմինը մէջ, վեհապետի աշխ-
տանքը տեղի են ունենում այնպիսի ան-
կարգութիւններ, որ մարդ զարմանում
է, չուարում է : Ելմիսմնայ միտքն
ներքի մտնի այնպիսի բաներ ենք լը-
նում, որ միանգամայն ստորնալ լինէ
և ցոյց է տալիս որ մեր Սրբազան Հայ-
րերը բնաւ իսկ մտացել են իրանց կո-
չումը, իրանց նշանակութիւնը : Եւ այս
բոլոր անկարգութիւններից անկարգութիւն
լրացնում է մի ինչ, այն է Մանկունի, որ
բոլորին ատելի, զգուշի է դարձած :
Հայ ժողովուրդը չի կամենում տեսնել
Մանկունուն Ելմիսմնայ մէջ, ահա ճշը-
մարտութիւնը : Բայց ոչ ոք նորա ա-
ղաք ձայնը լսել չի կամենում : Եւ ինչ
անկարգութիւններ ասես նորա ձեռքով
չեն լինում : Վեհապետի դուռն առաջ
մի ընդունարան, մի դռնապան է դար-
ձել, ժողովուրդի ձայնը չի թողնում որ
կաթողիկոսին համար, չի թողնում որ
իրան հակառակողը ներս մտնի վեհա-
պետի մօտ, և իւր նպատակին հասնե-
լու համար միջոց անգամ ձեռնում
կուում է : Ինչ բան որ իրան հակա-
ռակ է, Կաթողիկոսի ակամային չափի
հատին, և չզիտեց թէ ինչ գաղափար է
կաթողիկոսի Կաթողիկոսը Մանկունու վրայ
միթէ այդ այն Մանկունին չէ՞, որ ամե-
նայն բան անում է իւր շահերի համա-
ձայն, միթէ այդ այն Մանկունին չէ՞,
որ ժողովուրդի անտանջներ է ծախում, և
արժանաւորներին յետ տանելով, ան-
արժաններին առաջ է բերում, և ա-
ռանց Կաթողիկոսի, շատ բան վերջա-
ցնում, միայն շնորհիւ : միթէ այդ այն
Մանկունին չէ՞, որ պարծենում է թէ
քան հազար բուրժուա յորմեանին Պատ-
րիարքութիւնից զրկեց, և յիտուն հա-
զարով Ներսէսին պէտք է ամբողջ ի-
ջեցնէ : (ամբողջ իւր համար է պատ-
րաստում, և շատերին ասել է որ ինքը
պէտք է Պատրիարք լինի) : միթէ այդ
այն Մանկունին չէ՞ . . . միթէ այդ
այն Մանկունին չէ՞ . . . Բայց վեր-
ջապէս բաւական է, միջոց անգամ
այդ անկարգ և անպիտան դրութեամբ
շարունակվին : միջոց անգամ պէտք է
Մանկունիները սղող խաղաղեցնել, և ա-
մենքին իրանց շահերին ծառայեցնել :
Միջոց անգամ պէտք է Ելմիսմինը լուծ-
թեամբ պատասխանէ հայաստանութեան
արդար բողոքներին : ինչ է մտածում
վեհապետ Կաթողիկոսը Դէրբը Գ. ա-
մենայն Հայոց եկեղեցու գլուխը : Գի-
շե՛ք որ համարութեան վրէժ կայ և
հայաստանութեան շարժման առաջն ա-
նել հեշտ բան չէ : այո՛, յիշե՛ք այս

բոլորը . . . Լսեցէք, Ելմիսմինը հի-
ւանդացել է, նա խաւ և համար է դար-
ձել : նորան հարկաւոր է բնական հա-
կաւոր է միտքութեան տակ գցել, ոչ
պատմաները միմեկը : Սպասե՛ք : Սյո-
քան էլ բաւական է, դառնա՛ք ուրիշ
հարցերի :

Ինչպէս տեսնում ենք «Մասիս» մէջ
զրարատի և աշխարհագրատի վեճ է բաց-
ուել : այդ ցոյց է տալիս թէ ձեռք մտ-
ուած մարդիկ կայ ու սիրահարում
են զարարտի վրայ : Եթէ Ռուսահա-
յոց մէջ մէկը դուրս դարձ և գրա-
բան կանգման վրայ խօսէր, նրան
խեղանք կը համարէին : Իսկ ձեռք մտ-
գրարտականները մեծ մասն կիպ-
մում : Ինչքան անկարգ ենք համարում
զորա մասին երկար խօսել, այսքանը
միայն կ'անենք որ հին լեզուն կանգ-
նել է կարող, դուր աշխատանք է : սա
մի պատմական ճշմարտութիւն է : առե-
լի լաւ է ջանալը մշակել մեր նոր լե-
զուն և նորա ծաղկման շատագոյ լի-
նինք :

«Մասիս» մէջ Պ. Գրիգոր Նիկողոսեա-
նի յօդուածը, որ և «Մասիս» մէջ արտա-
տրուեցաւ, կարգաւորեց : Պ. Նիկողոսե-
անի դիտողութիւնները Կ. Պոլսի գոր-
ծիչներին, և նորա խիստ պահանջները
այս անգ խոսակցութեան առարկայ
է դարձել : Ինչքան մեր կողմից բոլորովին
համաձայն կը լինէինք Պարոնի հետ,
եթէ նա այնքան խիստ չլինէր : Պարո-
նը միանգամայն հակառակ է այժմեան
ուղղութեան : Պարոնը, ինչպէս երե-
ւում է, լաւ չէ ուսումնասիրել Հա-
յաստանը, ժողովուրդի վիճակը, նորա
յատկէ հարկի չափը, չէ կամեցել ու-
շադրութիւն դարձնել այն ազգերի վե-
րայ, որոնցով պատած են Հայերը Տաճ-
կաստանում : Պ. Նիկողոսեան շատ ու-
ղեւորեց, շատ բան մտացել է և ու-
շադրութեան չէ առել : հարկաւոր է յի-
շել որ առաջնորդութիւն չկայ և ուսման
միջոցաւ կարելի է ձեռք գցել ապաւո-
վութեան վիճակը, իսկ անհրաժեշտ է
որ Հայաստանի գլուխները լինին առեւի
գործնական և ժողովուրդեան զիրքին
համաձայն : Բայց Պ. Նիկողոսեան իւր
այդ յօդուածով գցեց սառնութեան քար
այն մարդոց որով մէջ, որոնք առանց
այն էլ տառապանքով չեն նստիւտու-
ութիւններ անում : Դա մի պատճառ է
զաղարեցնել նուէրները : Դա մնաց է
նրկական վիճակին այն Լեկերութեան
որ գործում է յօդուածը ընդ ազգի, և
եթէ՛ք պատճառ չէ տուել այդ խիստ
քննադատութեան և անկայել և անտե-
ղի անկանքներին :

Վեհ. Կաթողիկոսը միթէ արական և
չնորահարութեան հեռագիրներ է զրկել
Ռուսաց կայսեր և ստացել է պատա-
խան : Աղբրատող Գ. թօնում էլ լինի
անպատեհներին :

Լսում ենք որ Երկրեան Վարդապ-
ետները բացել է գրադարան և թան-
գարան : այստեղ լինում են նուիրա-
տուութիւններ, յոյս ունենք որ այդ
մեծ գործը կը յաջողուի : Երկրեանի
անձնաւորութիւնը ամէնքին մեծ յոյս է
տալիս :

Մարտի 29ին Հայ հայաստանութիւ-
նը հրաւիրուեցաւ ստորագրելու «Բա-
րեղործական ընկերութեան» կանոնա-
գրութիւնը և կառավարութեան ներ-
կայելու : Տիկունեցիք մի անգամ էլ ցոյց
տուին իրանց շնորհքը : ոչ ոք չեկաւ :
և ստիպեցան նիստը բաց չանել :
Դա՞նք Հայ հայաստանութեան : դեռ
սկզբում այնպիսի եռանդով են վերա-
բերում մի այնպիսի ընկերութեան, որի
համար շատերը կարծում էին թէ միայն
Տիկունեան կուենայ առեւի քան տան
հազար անգամ : Մենք այսպիսի բաներ
շատ ենք տեսնում, և երբ է սոցա
վերջը :

Այսքանը բաւական եմ համարում :
այնքան բան կայ գրեւոր, որ չգիտեմ
որի՞ց սկսիմ և ինչով վերջացնեմ, և քո-
տրուած եմ համառօտ գրել :

ՇԱՄՇԱԳՐԱՄ

ՅՈՐԴՈՐ ԱՌ ԿԱՐԵՆՑԻՍ

Ի նկատ առնելով Տ. Յօդուածագրոյն
ազգասիրական զգացումներն և բարի
նպատակը, անօգուտ չեմք համարել հե-
տեւեալ դրութեան հրատարակութիւ-
նը :

11/23 Ապրիլ 1881. Փարիզ.
Խմբագրաւոր պետ Տէր.
Պատուական Մատենացի 2837 թը.
Էդիտ մէջ (ԹՈՒՂԻԹ ԱՌ ԿԱՐԵՆՑԻՍ)
մի յօդուածով Տիրար Բիւզանդ. կա-

րինէն առնուած աղբային տեղե-
կութեանց դասաւորեցիլ չ'լինելը,
անդեալ տարուան առաջնորդական
փոփոխութեան առթիւ յայտնուած
յայտերուն անհետանալը, երկու ա-
ռաջնորդաց լաղբատակման գիրքը,
Սահմանադրական վիճակի մը մէջ
գործելու պատրաստ Մարմինե-
րու առջեւ ելնելը ամեն արդելը-
նեւոր փորձառական տնօրէնու-
թիւններով յաղթելու կարելիու-
թիւնը, և կուսակցութեանց դառն
հետեւութիւնները գեղեցիկաւ բա-
ցատրելով, իւր ցաւակցութեան հետ
խրատ կը կարգայ, որ ազգին կար-
նեցիներու վրայ տածած չափաւոր
յայտերը արդիւնաւորելու մտքը
աշխատութեան, իրաւագործ օղ-
նութեան, և կուսակցութեան ըզ-
գայմանց չափաւորութեան և վե-
հաւթեան կողմէ բարի օրինակ լի-
նին միւս գաւառացի :

Տէր, Մատենացի էջերուն մէջ մի
անկիւն գտնելու մասին Ձեր սովա-
րական բարեբարութեան վրայ դը-
նելով իմ յոյսը, կը համարձակիմ ի-
բըր Կարենցի իմ ջերմ շնորհակալու-
թիւնը հրապարակաւ մատուցանե-
լու վնասելու առ Տ. Բիւզանդ. որ
առաջին կը լինի կարենցեան խըրա-
տի կարանք ըլլալը իրեն աղբարա-
րող զի երկար տարիներէ անտի կը
տեսնեմք որ մեր այդ սիրելի հայ-
րենքը կրթական մի խեղդի ունի,
յորում կը չարարուի : Գոգցես մի
դառն ճակատագիր կը հարուածէ
գոգացող կարենցիին ջանքերն ու
յոյսերը նոյն իսկ իւր վրայ մշրելու :

Եթէ մերթ ընդ մերթ Մատեա-
ցիք միջոցաւ ի լոյս եկած յօդ-
ուածները տեսնուած են և կը տես-
նուին, միշտ մի և նոյն տխուր ա-
րարուածներն են որ սառուցիկ
պատկերներով կը բացուին, և մի
ուր վարագործով կը գոցուին : Կը
խոստովանիմ սակայն, թէ մինչ
մէկ կողմէն սովը կը պատէր զՀա-
յաստան, Կարենցիին իւր արեւոյ
հետ մէկտեղ և դաւաճարակու-
թեան մասին անհրաժեշտ դարձու-
ցումը կը ցուցնէր : և 1880 օգոստ-
ի Ընդհ. ժողովին մէջ դարձեալ իւր
կրթական խնդիրը ձեռք կ'առնուր :

Տեսնուած և լսեցեալ թէ վայրկի
մի իւր յոյսերը ժողովեցան երեսին,
այլ դեռ քայլաւոր մը չ'առած
մտքուենցան :

Եւ իւրօր, դառն վիշտ է չ'տես-
նել ցարդ Կարենցի լոյս մը, Գի-
տենք թէ Կարենցիին լաւագոյնս կը
ճանչնայ զինքը, քան առեւի բար-
ձր տեսակետով անոր վրայ յայտեր
տածող այն մեծ սիրտերը, որք ի
լոյս միայն ծանօթ են այդ խեղճ
աշխարհի կեանքին : լաւ կը ճանչ-

նամը թէ չեն պակսիր և հոն փոր-
ձառու և ձեռնհաս անդամներ,
այլ չ'գիտեմք թէ ինչու կը վարա-
նին մտքերն հայտնեցնելու գար. մի-
թէ այնպիսի անխմանալի պատճառ-
ներ կ'ան որ բարի մտքերը ևս մե-
ռելութեան դատապարտեն :

Եթէ պահ մի վարանիմք, ոչ
ապաքեն գիտենք թէ խոհմու-
թիւն չէ հիւանդութիւն մը ծած-
կելը, մանաւանդ երբ կ'զգամք լի-
ովին թէ քիչ մը վերջը կրնայ զմեզ
գերեզման տանել : բանավէր ուրե-
միւ մեր վերքերը լսենք մեզի թէ
ոճիւր կը գործեմք երբ ցլերջն անձ-
նականութեան անմիտ հոտնընե-
րու առջեւ տեղի կը տանք : Եթէ
են՝ որ խաղաղիկ աչքով կը նը-
կատեն տղայոց դատաւարակու-
թեան գործը, ուղղութիւն պէտք
է տալ անոնց և ըսել թէ ապագա-
յի է այս խեղդի, Եթէ են՝ որ ա-
պագայ բուռը չեն լսած, պէտք է
պատմութիւնը աչքէ անցնեն, և
մտածեն թէ ապագայն ներկայի
պատկերը պիտի ըլլայ : Այնպիսի
պատմութեան անտեսութեան մը կը
ծանրանայ մեր խղճին վրայ, որուն
հետքը յաւիտեան չ'իրար ջըն-
ջալի մեր սերնդեան սրտի խորքէն,
և մեր գերեզմանադարերը մասնա-
նիշ պիտի ցուցնեն թէ՛ ծոյլ եւ
մեղի մարդիկ ծնան մեզ . . .

Արդ երբ գիտենք թէ մեր զա-
ւակներու գոյութեան պատճառնե-
րն ենք, երբ գիտենք թէ անոնց
ապագայ երջանիկութիւնը մեծա-
պէս մեզի կ'առնուի ունի : Երբ
յոյսգրեմք զանոնք թշուառու
թեանց վիճակու մէջ գործել մեզմէ
իւրաքանչիւրին քմահաճոյց պատ-
ճառու :

Ուրեմն լուրջ կերպով մտածեմք
կարելի է մինչև մէկ աստիճան աղ-
քատութիւնը կ'արդիւնէ մեր ծնողք-
ներուն իրենց զուգակց հոգեկան
սնունդ մատակարարելու պիտոյքը
վճարել : Բայց ոչ ապաքեն զմեզ
Ֆիլիսթական աղքատութեան ճեղ-
րաններէն ազատելու համար ամե-
նէն զբաւար միջոցներէն մին՝ մտա-
ւորական զարգացումէն կ'առնալ
է : առանց մտաւոր զարգացման
հայց, անպաւն այն դարերը, այլ ևս
ժամանակը չը բուսցունեն արդ-
քը : Կորենք մեր աղքատիկ հայրն
կէսը և տանք հոգեւոր սնունդ մա-
տակարարելու : և երբ մեր հոգի-
ները զօրաւոր սնունդ մը ստանան,
յայնժամ մեծապէս կը դիւրանայ
ընդհանուր բարեկեցութեան գոր-
ծը :

Պէտք է խոստովանիմք թէ մեզ
լիւրի առողջ միտք և ճշմարիտ
կամք չունիմք : Առաջնորդաց յո-

Կ. ՀԱՉԱՐԵԱՆ

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԾԻԱԽՈՏԻ

Մուր Զուրէ Բուր, Գեղեճէի Դուր, 406

Ելմիսմնի հանրածանօթ վաճառականներէն Հազարեան կարապետ
էֆենտիի նորոգ հաստատած վերադրեալ գործարանին ԵՆԻՏԵՅԻ հոտա-
ւէտ կէտեք, Տրամայի Գր. և Սամսոնի Գ. շրջայ ըստած ընտիր տե-
սակներէն պատրաստած թէ՛ սկիւրեթ և թէ՛ շարժած ծխախոտները,
որք իրենց կատարեալ և անխառն ընտրութեամբ հանգերը, հարա ե-
ղածին չափ չափաւոր գներով են, իւր բազմաթիւ յաճախորդաց կողմա-
նէ ցարդ ըստ արժանաւոր գնահատուեցան :

Դործարան իւր արտադրութեանց այրալի մը մէջ գը-
տած սոյն հազուադիւր ընդունելութիւնէն յայտնաբերալ այսուհետեւ ալ
ամեն խնամք և միջոց իսկ զսօզոլութիւն չափի խնայէ միշտ մի և նոյն
ընտիր և անփոփոխ տեսակաւ ծխախոտ պատրաստելու, առանց գներուն
չափաւորութեանը դաշնելու : Ասոր ճշգրտութիւնն ստուգել յաճախորդաց
կը վերաբերի :

Թառուկ յան

